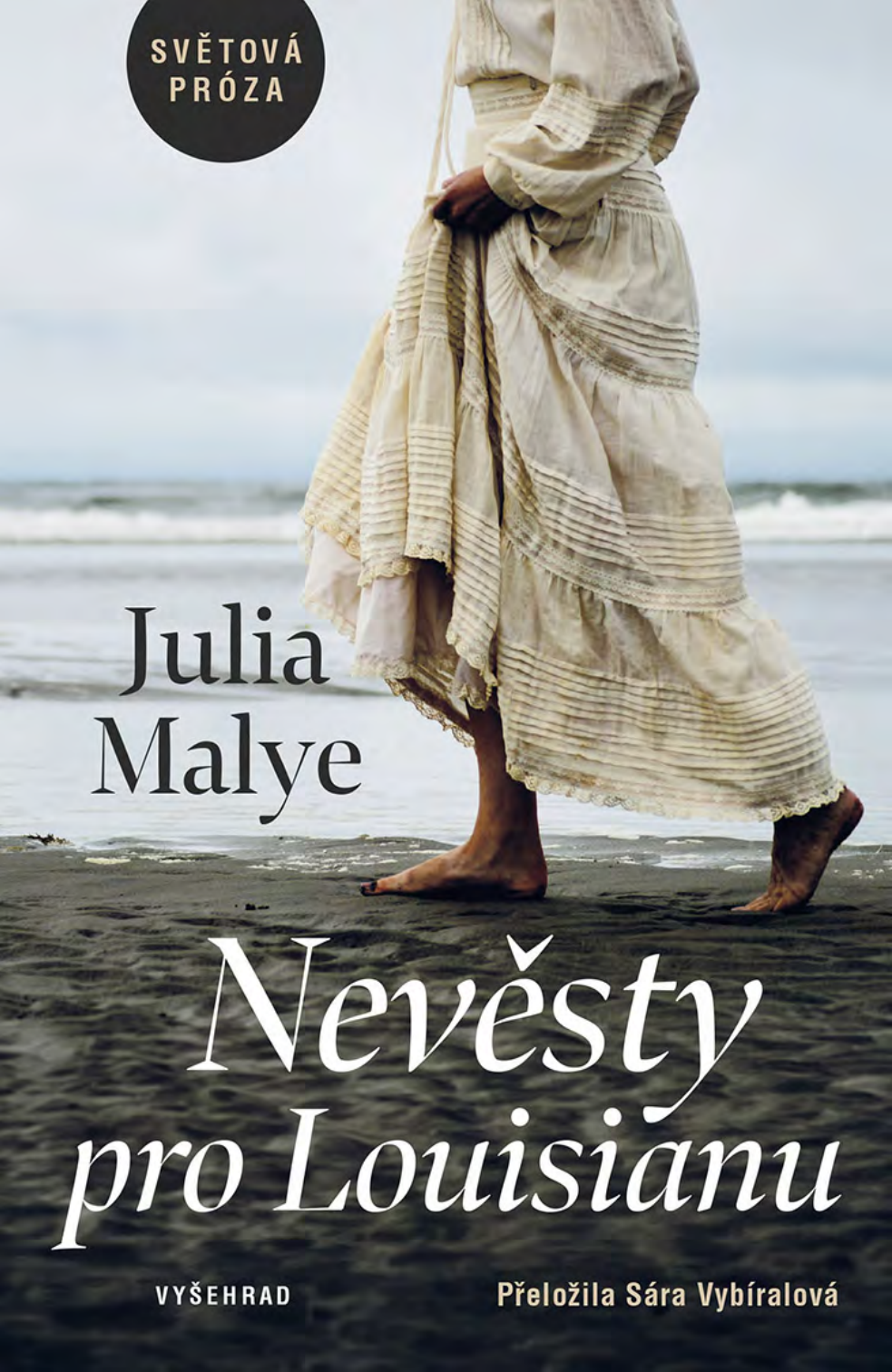

SVĚTOVÁ
PRÓZA

Julia
Malye

*Nevěsty
pro Louisianu*

VYŠEHRAĐ

Přeložila Sára Vybíralová

Nevěsty pro Louisianu

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Julia Malýe
Nevěsty pro Louisianu – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

A black and white photograph of a beach. The foreground shows dark, rippled sand. The middle ground features the ocean with gentle waves washing onto the shore. In the background, a line of trees or vegetation is visible under a cloudy sky.

Julia Malye
Nevěsty pro Louisianu

Julia Malye

*Nevěsty
pro Louisianu*

Přeložila Sára Vybíralová

VYŠEHRA D

Tato kniha vychází s finanční podporou
Ministerstva kultury České republiky

Copyright © 2023 by Julia Malye
Translation © Sára Vybíralová, 2024

ISBN tištěné verze 978-80-267-3020-0
ISBN e-knihy 978-80-267-3024-8 (1. zveřejnění, 2024) (ePDF)
ISBN e-knihy 978-80-267-3032-3 (1. zveřejnění, 2024) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-267-3033-0 (1. zveřejnění, 2024) (mobi)

Matce a otci

V roce 1720 vyplouvá z Francie koráb *La Baleine*. Odváží ženy vychovávané nebo umístěné v pařížském špitále Salpêtrière. Míří do Louisiany, jejíž obyvatelé zoufale potřebují manželky, a v roce 1721 do oněch končin, známých také jako „Mississippi“, konečně dorazí. Tento román inspirovaný jejich příběhem skládá hold všem těmto ženám, přespříliš dlouho zapomenutým jak ve Francii, tak ve Spojených státech.

Část I

Při přistání v Louisianě jsou jako oslepené. Biloxi tone ve slunečním světle, na lednové odpoledne podivuhodně zářivém. Ženy mrkají do zimních paprsků a brzy se ukáže bílá pláž a na ní nehybný zástup: ošlehaní, vyhublí muži vytahující se na špičky. Ve člunech se ženy tisknou k sobě. Podrážky mají tak sešlapané, že cítí povrch dřeva. Když námořníci několik metrů od břehu přestanou veslovat, některé se pokusí vstát. Čluny se pod jejich vahou zakymácejí; vlhký vzduch se jim lepí na krk jako rozmáčený chleba.

Po třech měsících poprvé spatří písek, který jim během plavby přes Atlantik skrývala voda, oceánské dno, jež krátce zahlédly dnes ráno, když vystupovaly z *La Baleine*. Nikdo jim neřekl, kde budou dnes večer spát, za jak dlouho je čekají zásnuby. Ženám není nutné říkat všechno.

Některé se naklánějí přes okraj. Kameny, škeble, ryby: jejich třpytivé šupiny, prudké pohyby, stříbřité záblesky v koutku jejich pohledu. Ozve se výkřik a ve člunech to zašumí. Dívka žuchla do vody s tichým šplouchnutím. Piroga se nebezpečně rozhoupe, ale nepřetočí se a k mladé ženě se natáhne několik rukou. Její tmavé šaty se pod hladinou rozprostřou jako inkoust. Najednou se přestane zmítat. Navzdory všemu, co si myslely, že vědí o těch vodách, jež je zanesly až sem, dívka neklesne ke dnu. Dosáhne. Dívají se, jak se vztyčuje, záda má rovná a tělo napjaté, zrychleným dechem čerí hladinu, otáčí

se k pláži, kde se hukot moře mísí s mužskými hlasy. Ostatní cestující ji napodobí, ve tvářích vystrašený, radostný, nervní výraz. Dívka už se nesnaží vrátit do člunu. Brodí se ke břehu. Vlasy se jí lepí ke spánkům jako černá maska.

Ženy udělají to jediné, co jim zbývá – chytí se nejbližší ruky a skočí.

1 Marguerite

Paříž, březen 1720

Marguerite má sestavit seznam. Složí dopis od generálního prokurátora a hledá lepší polohu pro ztuhlou nohu. V posledních dnech hodně přšelo a bolest se táhne od kotníku až k hýždi, vystřeluje až do kloubů rukou. V tuto hodinu dívky opustily dílny, hlasy odříkávající žalmy utichly, pověřené sestry jí předaly poslední soupisy. Dílny jsou zavřené, řemeslníci se vrátili do svých příbytků. Už nejsou slyšet ani vězenkyně z cel pro šílené ženy. Marguerite si sundá čepec. Po západu slunce by neměla sedět u stolu, měla by být ve své zahradě, pod rozkvetlou mimózou, s trsy květů, které jí připomínají některé mužské paruky. Jen tam, mezi chudobkami a asfodelem, se jí daří zapomenout na špitální pach Salpêtrière.

Otevře skoro prázdnou složku. Ruce má najednou nemožné, začne jí v nich pošukávat a loňský seznam málem zaletí pod sekretář. Skoro rok a půl už vybírá ženy do Mississippi. Její první výběr se prokurátorovi líbil; v dopise jí pan Joly de Fleury oznamuje, že sám guvernér Louisiany si žádá víc manželek pro kolonii. Marguerite přiblíží list ke svíčke. Dnes večer neví, odkud začít. Minulý rok bylo všechno jinak. Poslat chovanky do Mississippi byl její nápad: při výběru ideálních kandidátek měla volnou ruku. V Salpêtrière už nezbývala lůžka pro ty, které opravdu potřebovaly azyl. Nocležny byly plné dívek bez šance na nápravu. Stačilo si vybrat, kterých se zbavit jako první – traviček, prostopášnic, čarodějnic nebo těch nejvzpornějších.

Ano, na jejím prvním seznamu byly trestankyně všeho druhu. Z dvou set devíti loni vybraných chovanek si zvlášť dobře vybavuje jednu osobu trpící bludy, která ve vězení celou dobu jen křičela hrozné urážky proti králi. Letos už má ale s chovankami z Grande Force, vězeňské části špitálu, utrum. Pan Joly se vyjádřil jasně: guvernér Bienville si nepřeje žádné bývalé vězenkyně, chce devadesát budoucích matek. Plodné, pracovitě, skromné ženy. Takže buď kajícnice z Domu pokání, nebo dívky z Domu svatého Ludvíka, zdejšího sirotčince. Hned si představí, jak Charlotte Couturierová, dvanáctiletá zrzavá sirota, vyplouvá do Louisiany – neznámé, barbarské země, která v ní vzbuzuje víc hrůzy než obdivu. Ne, Charlotte ne. Ta zůstane hezky v bezpečí v Salpêtrière, za pár let z ní může být úřadující sestra. Mississippi potřebuje silné ženské.

Promíchá perem inkoust v kalamáři. Ta s těmi bludy měla sestru, mladší, ještě nezkaženou. Marguerite se snaží vzpomenout na její jméno, ale naskakuje jí jen příjmení. Pod nadpis „*La Baleine* – seznam cestujících“ napíše: „1) Étiennette (nebo Antoinette?) Jansonová – mezi 15 a 17 lety.“

Už zbývá jen osmdesát devět jmen. Marguerite se opře o židli a bolest se bleskově rozšíří od chodidel až ke krku. Inkoust v porcelánové nádobce si pamatuje kroužky, které do něj kreslilo její pero.

„Madam?“

Žena za dveřmi naříkavě opakuje stejné slovo. Slečna Baillyová ví, že po kompletáři, poslední večerní modlitbě, už tu nikdo nemá co dělat.

„Co je?“

Dřevěné dveře zavržou a do místnosti vstoupí Margueritina nová pobočnice. V jejích gestech se zračí její uvažování – je hloupá, puntičkářská a nikdy se nevystavuje riziku.

„Co je?“

„Nižší sestra z Grande Force hlásí nové případy pokousání krysy.“

Strach, který jí číší z očí, přivádí Marguerite k zoufalství. Touží jen po tom, aby si její pobočnice poradila sama.

„Řekněte mi něco, co ještě nevím, slečno Baillyová.“

„Ta slabomyslná. Émilie Le Néantová.“

Marguerite se konečky prstů dotkne bolavé nohy.

„Zavolaly jste strážu? Kde je úřadující sestra?“

„Zkoušeli to. Nic nepomáhá, nechce se uklidnit.“

No jistě. Na Le Néantovou byl krátký i karabáč. Před měsícem Marguerite nařídila, aby dívky přestali udělovat svátosti – od ženy, která se chlubí, že se už deset let nepokřizovala, nelze čekat nic dobrého.

„Ostatní vězenkyně začínají být neklidné.“

Marguerite se opře o sekretář a postaví se. Neobejdou se bez ní. Poslední dobou ji to napadá stále častěji a s tou myšlenkou přichází i hrdost, úleva. A pak, v těsném závěsu, vyčerpání a strach.

„Rychle.“

Jenže rychle jít nemůžou. Marguerite se usilovně snaží přejít nádvoří Lassay svižným krokem, ale před dormitářem svaté Kateřiny se musí zastavit. Je po setmění, tma polyká dělníky pospíchající domů, sestry dohlízejí, aby chudí byli uloženi ke spánku a měli dost vody na noc. Slečna Baillyová vzhlíží ke kostelu svatého Ludvíka, jako by jeho devět lodí viděla poprvé. Marguerite se opře o stěnu, počká, než bolest opadne, a znovu vykročí.

Zkrátí si cestu přes Dům stařen a Marguerite kráčí s pohledem upřeným přímo před sebe, dokud nedorazí na nádvoří svaté Kláry. Tady je jiná dlažba, plná drobných pastí, v nichž se jí zachytává špice hole. Salpêtrière – její město – jí dnes večer připadá nekonečně rozlehlé. Domy svatého Augustina a svatého Jakuba po jejich pravici tonou v tichu – v dívčí dílně už se svítí jen v jediném okně. Najednou se nocí rozlehne výbuch smíchu ozývající se z věznice. Když vcházejí do ulice Corps des Gardes, dolehnou k nim i další zvuky: pláč z chlapeckého sirotčince,

chrochtání z prasečího výběhu. Kletby z ubikace lučištníků. Po levé straně se ve tmě tyčí věznice Grande Force. Tenhle kout má v sobě něco zvráceného, co na Marguerite pokaždé zapůsobí. Být stavba Salpêtrière na ní, postavila by ženské cely na opačném konci areálu, tam, kde jsou dnes kuchyně a Kozi nádvoří. Vyšinuté ženské by raději nechala na okraji špitálu.

„Tudy,“ zavolá slečna Elautinová.

Stráže se ztiší, když se na prahu vězení objeví sestra; jen co za sebou zavře dveře, utichne jejich smích úplně. Ve vlhké chodbě se Marguerite do krku naválí chladný a odporný zápach zatuchliny.

„Říkala jsem slečně Baillyové, že vás nemusí obtěžovat,“ pronese Elautinová.

„Řvala tak hlasitě, že byla slyšet až ze hřbitova,“ vysvětluje Baillyová.

„Je načase, abyste si na zvuky této instituce zvykla,“ opáčí Elautinová.

„To už je jedno. Řekněte mi, co se stalo,“ vloží se mezi ně Marguerite.

V patře se někdo dožaduje vína, Pierra nebo Jeana, pak už jen volá o pomoc. Nižší sestra si založí ruce před tělem.

„Jedna trestankyně ji uklidnila.“

„Někdo vstoupil do cely Le Néantové?“ zeptá se slečna Baillyová.

Marguerite na ni popuzeně pohlédne.

„Jistěže ne,“ odpoví Elautinová. „Pokud by tomu tak bylo, měla byste skutečně důvod vyrušit naši představenou.“

„Kdo to byl?“

Śvíčka ozařuje jen polovinu tváře podpřevorky a její zploštělý profil Marguerite připomene kapří hlavy naskládané v bedně.

„Jistá Geneviève Menuová.“

Obvykle se Marguerite celkem daří na svou sestru nemyslet. Tuto Geneviève Menuovou ale nechala před dvěma měsíci zatknout právě Lucie – a právě ona Marguerite varovala před hříšností svojí bývalé pradleny. Při té příležitosti jí neopomněla

připomenout své konexe: než se Luciin syn stal po otcově vzoru šéfem četnictva, nikdo Margueritina rozhodnutí nezpochybňoval. Bez problémů mohla nechat deportovat, koho se jí zachtělo. A teď už zase nese člověk stojící v čele úřadů jméno její sestry – d'Argenson, jméno markýzů a hrabat.

„Pojďme,“ pronese Marguerite, a když máchne holí směrem k věznici, jen těsně mine šaty slečny Elautinové. Pomyslení na Lucii ji vyvedlo z míry.

Obě ženy ji mlčky poslechnou. Procházejí liduprázdnými předpokoji; uzoučké dvorky jsou obehnané stěnami bez oken: v těchto venkovních celách je nebe jen hubený obdélník.

Marguerite se snaží dát dohromady, co o Geneviève Menuové ví. Když do Salpêtrièrè přišla, dokázala si zapamatovat stovky jmen a tváří. Ještě teď si vzpomíná na tváře žen držených v celách šílenkyň před třiceti lety, na rysy mladých protestantek, které jí svěřili v roce 1700 po jejich nepovedeném útěku do Anglie. Ještě teď vidí oči osmi- nebo devítiměsíční Charlotte, upřené na sebe a pak do tváře sestry vedoucí sirotčinec jednoho mrazivého večera v lednu 1709. Ale dnes si Marguerite nedokáže přesně vybavit, z čeho vlastně tu Menuovou obvinili.

Úřadující sestra se zastaví a chodbou se rozlehne zacinkání klíčů. Slečna Baillyová a jeden ze strážných jí pomohou otevřít dveře.

„Le Néantová je vzadu, na samotce.“

Marguerite si zacpe nos. V tuto roční dobu jsou nocležny cítit kovem a mokrou kůží. Jako každou zimu kanalizace vedoucí podél východní zdi Salpêtrièrè přetekla, když husté vody Seiny začaly proudit příliš rychle; věznice tone v puchu, kompaktním jako zaschlé bláto nebo ptačí trus: Marguerite ví, že jí tím smradem nasákne látka šatů, dokonce i vlasy. Ve tmě slyší, jak se těla vrtí na slámě, přidušené vzlykání, vlhký kašel, ale žádný řev, který očekávala. Zastaví se před předposledními dveřmi.

Nejdřív si nevšimne ničeho zvláštního. Světlo svíčky ozáří první celu, pocáká kámen žlutým přísvitem. Úzkým okénkem

dovnitř proniká čerstvý noční vzduch a chvílemi rozhání odporný puch věznice. A pak to uslyší: monotónní a vytrvalé rány. Ten zvuk Marguerite dobře zná – v jeslích jednou viděla miminko mlátit hlavou do košíku: nahrazovalo si tak chlácholení matky a samo se lehce pohupovalo. Le Néantová nehnutě leží, usnula. Kotníky jako by měla vyhublejší v místě, kde je poutají řetězy; kůži na pažích má vysušenou chladem, nahé tělo halí roztrhaná přikrývka. Zvuk nezeslabuje.

Když Marguerite zvedne svíčku k okénku přiléhající cely, spatří tam klečící postavu, zachumlanou do šatů z rezného plátna, s koleny zabořenými do starého slamníku. Prsty má vězenkyně celé rudé, poraněné kamenem. Dál mlátí pěstí do stěny, i když se Marguerite střetne s jejím bezbarvým pohledem. Trestankyně na ni upírá oči dost dlouho, aby si Marguerite všimla popraskaných žilek, spletených do sítě kolem modrých duhovek. Vráti svíci úřadující sestře. Nedokázala by říct, kdo jako první odvrátil pohled – ona, nebo bývalá sloužící její sestry.

„Zajistěte, aby to ubohé stvoření dostalo oblečení,“ nařídí Marguerite slečně Elautinové.

„A Menuovou přesuňte do Domu pokání.“

Slečna Baillyová jí nesměle nabídne paži a Marguerite se jí tentokrát okamžitě chopí. V kanceláři pak na seznam budoucích cestujících na *La Baleine* připiše druhé jméno.

• • •

Když Marguerite do Salpêtrièriè přišla, bylo špitálu pět let, jí osmnáct. Naposledy v životě na sobě tehdy měla tyrkysové modré šaty s rukávy vyšívány stříbrnou nití, které jí svíraly zápěstí jako želízka. Její vlasy měly ještě barvu čerstvě nakousnutého jablka. Marguerite si práci ve špitále ne zvolila, ale byla odhodlaná nevracet se domů, neprovdát se jako její sestra.

Byl rok 1669. Molièrovi konečně dovolili uvést *Tartuffa*, hrabě de Grignan a Françoise-Marguerite de Sévigné zrovna zpečetili svůj svazek v kostele Saint-Nicolas-des-Champs; vlahého dubnového odpoledne líbal Ludvík XIV. před očima

mlčenlivého davu nohy dvanácti prostáčkům. Den před Margueritiným odjezdem do Salpêtrière nemluvila Lucie o ničem jiném než o Paříži. Seděla u toaletního stolku a roztírala si po obličejí směs vajíček a olovnaté běloby, aby zakryla jizvičky po neštovicích, které jí zpusťošily bledou pleť. Na hrudník si nakreslila modravé žilky, aby její dekolt působil ještě bělejší.

Marguerite na divadelních představeních a svatbách nezáleželo. O rok dřív, ještě než její otec rozhodl, že Marguerite jednoho dne vstoupí do služeb nového špitálu, by nepřikládala pozornost ani královým léčitelským schopnostem. Ale teď se měla usadit v Salpêtrière, a tak všechny historky o chudých poslouchala se zaujetím. Brzy měla žít mezi nimi, pečovat o ně. Když naslouchala Lucii, líčící královny polibky, představovala si Marguerite zčernalé prsty u nohou a panovnickovy nalakované nehty a plné rty. „Nic si z toho nedělejte,“ řekla jí Lucie. „Tam, kam jdete, nebudete muset nikoho líbat. Pochybuj, že byste se vůbec kdy někoho dotkla.“

Ukázalo se, že její sestra měla pravdu jen napůl. Ve špitálu se sice nikdo nelíbal, ale dotyky se tu nešetřilo. Po čtyřiceti devíti letech v Salpêtrière už Marguerite ani neví, kolik nemocných rukou musela sevřít ve svých.

Když byla malá, otec jí často povídal o pařížských chudácích. Vyprávěl jí příběhy o venkovanech, kteří během Frondy přišli o všechno, uprchli z venkova a mačkali se na předměstích v příbytcích tak stísněných, že tam světlo a vzduch pronikaly jen komínem. Líčil jí čtvrt Chasse-Midi, kde kluci po nocích kradli z jatek zdechliny. V roce 1642 bylo v pařížských ulicích zavražděno přes tři sta lidí; otec to číslo opakoval s úžasem, jako by přepočítával zlaté mince. I po likvidaci Dvora zázraků dál vyprávěl historku o falešném vojákovi, muži, který si po hodinách strávených žebráním vždy sundal obvazy z údajně zraněné nohy. Otec o něm mluvil, jako by ho znal osobně; pod palácem zatím říčka nesla listí a kosti do Seiny. Teprve o mnoho let později Marguerite pochopila, že otec o životě potřebných neví nic. Že pro něj chudáci odjakživa byli jen tématem k hovoru

na královských radách, strašidly za záclonami kočáru, který ho vezl do Versailles.

Marguerite nebyla otcovou první volbou pro práci v Salpêtrière. Několik let po založení špitálu na králův rozkaz uvažoval o tom, že tam pošle Lucii. Ten nápad nikoho nepřekvapil, ani Marguerite ne. Lucie byla živá a inteligentní; projevovala zarputilost, v níž lidé často spatřovali vytrvalost nebo odhodlání. Otec byl přesvědčený, že jeho nejstarší dcera, odvážná a vizionářská, udělá ze špitálu moderní instituci.

Názor změnil v den, kdy o Luciinu ruku požádal budoucí policejní generálporučík. Bylo teplé zimní ráno, pod naoranžovělým nebem tál sníh. Obrátil se tedy k Marguerite; obvykle lidem navrhoval věci tak, aby si mysleli, že to byl jejich vlastní nápad. Znovu zmínil muže ze Dvora zázraků, toho, co si hrál na zraněného vojáka, a prohlásil, že lidé jako on velice potřebují pomocnou ruku dívek jako ona.

Marguerite ještě stále neví, co přesně znamená „dívka jako ona“. Zato ví, že se i v devětašedesáti letech ještě pořád snaží dokázat, že si ji měl otec vybrat rovnou.

• • •

Sloužící sestry brzy přijdou do refektáře a s nadšením přijmou nový úkol. Po návštěvě v Grande Force před pěti dny se Marguerite rozhodla, že požádá vedoucí všech domů o sestavení seznamu – jen pro inspiraci, aby jí tak pomohly vybrat devadesát žen, které odjedou do Louisiany. Nakloní se k oknu. Co se nachází za Mazarinovým křídlem a Dílnou svatého Lva, by dokázala popsat i se zavřenýma očima: kostel svatého Ludvíka a za ním labyrint dvorků, několik desítek dormitářů a dílen, na něž navazují uličky vedoucí ke kuchyním, prádelně a ošetřovně, a konečně k největší zahradě Špitálu – k Marais. Marguerite hledá očima černobílé uniformy sester, ale blíží se čas večere a dav mezi Polní branou a ulicí des Prêtres houstne. Kotlářští a zámečníční učni spěchají zpátky do dílen svých mistrů. Mezi stánky tržiště sbírají kluci zbytky hrachu pro prasata; nějaký

farář kárá ministranty. Čtyři úřadující sestry, které mají dohlížet na rozdělování jídla, vcházejí do Domu stařen. Marguerite si popuzeně odfrkne. Jdou pozdě, nestihnou požehnání. Představuje si, jak utíkají po schodech, vidí ty skelné pohledy, které se na ně upřou, zná ticho, jež se rozhostí se začátkem modlitby. Salpêtrière už před ní nemá žádné tajemství. Marguerite zná lépe než kdokoli jiný povinnosti každé almužnice, dozorkyně, podkoního i mistrové, procházejících nádvořími jejího města.

„Madam?“

Otočí se právě včas, aby viděla, jak se sestra z Domu pokání vzpřimuje z pukrlete. Slečna Suivitová se v jednom kuse červená a Marguerite nikdy neví, jestli je to zimou, horkem nebo z nějakých jiných, záhadných důvodů.

„Chtěla jsem s vámi mluvit o té nové chovance. Geneviève Menuové. Pochybuji, že by žena jako ona byla schopná nápravy.“ Marguerite polkne doušek vína. Před několika lety se nikdo neodvažoval její rozhodnutí zpochybňovat – vězenkyně přesouvala z jednoho oddělení do druhého, jak se jí zlíbilo.

„Obávám se, že tento názor nezastávám jen já,“ pokračuje slečna Suivitová. „Myslím, že Menuová by se měla vrátit do izolace.“

„V tom případě budete ráda, když vám prozradím, že u vás nezůstane dlouho.“

Sestra se zachmuří a Marguerite si okamžitě uvědomí svou chybu. Vždy se snažila nesdílet s personálem víc, než je nezbytně nutné; když podřízení nic nevědí, těžko mohou její rozhodnutí napadat. Venku kostelní zvony odbíjejí sextu, polední modlitbu, a tři guvernantky s šepotem vcházejí do refektáře. Sestra z Domu pokání na ni stále upírá oči – její pohled je plný smutku a lítosti, pohled, jaký vrháme na zničenou, kdysi zbožňovanou panenku.

Po návratu do svých komnat Marguerite nepřekvapí, když na sekretáři najde dopis od Lucie. Neotevře ho hned, zamíří k etažéru, kde se kupí štosy dokumentů týkajících se chovanek. Nejstarší papíry už mají hnědou barvu vaječných skořápek;

dokument, který vytáhne, je mléčně bílý. V horní části stránky je uveden věk obžalované v okamžiku zadržení (22), jména rodičů (Jean Menu a Françoise Boisseauová), datum zadržení (17. ledna 1720) a osoba, jež si vyžádala královský výnos (Lucie de Voyer de Paulmy d'Argenson). Úplně dole, tak malým písmem, že Marguerite ten škrabopis rozluští jen s obtížemi, stojí: *andělíčkářka*.

Ví, co by měla udělat: zavolat úřadující sestru z Grande Force a přikázat jí, aby Menuovou odvedla zpátky do její cely. V nejbližší dílně dívky zpívají litanie k Panně Marii. Marguerite rozloží sestřin dopis. Lucie všechno přehání. Když jí ve dvanácti chudák služka přinesla džbáněk zkyslého mléka, křičela, že ji chce otrávit. V jednadsmesáti je schopná dělat z obyčejné padlé ženské vražedkyni.

V dopise Lucie chrlí jedno obvinění za druhým. Dozvěděla se, že Menuová byla propuštěna z vězení, a požaduje, aby byla okamžitě vrácena do izolace. Odstavce prokládá charakteristickými řečnickými otázkami a výkřiky. Marguerite se zastaví u poslední věty: „Slitujte se nad dětmi matek ovládajících toto barbarské vražedné umění!“ Ale Marguerite žádnou lítost necítí. Je zklamaná a zuří – zuří, že Lucie musí do všeho strkat nos, zklamává ji Geneviève, jejíž zločiny je tak těžké omluvit a pro niž Louisiana představuje jedinou naději, jak uniknout vězení. Znovu má před očima odhodlaný pohled vězenkyně dřepící v cele. Marguerite přesune záznam té zatracené Menuové z archivu Grande Force na hromádku patřící Domu pokání. Není podstatné, jestli je Geneviève monstrum, které její sestra popisuje. Marguerite Lucii ukáže, co jí měla vysvětlit už před lety – že pod Margueritiným vedením dokáže Salpêtrière proměnit i andělíčkářku v oddanou matku.

• • •

Marguerite účel Špitálu nikdy nezpochybňovala. Zapochybovala o něm jednou jedinkrát, před jedenácti lety, v zimě roku 1709. Když toho roku Francii zasáhla vlna mrazu, nikdo na

ni nebyl připravený. V prvních lednových dnech ovíval celé hlavní město ledový vítr. V Boulogneském lesíku praskaly kmeny stromů a cestičky byly pokryté kousky zmrzlé kůry. Seina se během dvou nocí proměnila v souvislou vrstvu ledu. Nocležny Salpêtrière se rychle zaplnily novými potřebnými. U vrat špitálu se denně tísnil zoufalý dav.

Jeden večer té nekonečné zimy bude mít navždy vrytý v paměti. Byla už tma, když ji zavolali do oddělení nejmenších dětí v sirotčinci. Vzpomíná si, jak jí venku chlad pronikl tělem tak prudce, až dostala závrať. Ještě než došla k hlavní ložnici, už slyšela dětský křik a cítila odporný pach potřísněné tkaniny. Polovina místnosti tonula ve tmě. Chyběly svíčky; v jednom ze dvou krbů nejistě plápolal oheň. Sestry, kterým se v jeslích říkalo „tety“, krmily, přebalovaly a kolébaly děti. Dětské obličaje v jejich náručích vypadaly staré; ženy měly tvrdé pohledy. Marguerite trvalo několik minut, než našla vedoucí sirotčince.

Ta jí pokynula, že ji má následovat do chodby vedoucí k úzkému postrannímu schodišti. Sestra působila tak uštvaně, že jí Marguerite málem nabídla, ať se posadí, ale nikde nebyla žádná židle. Právě se jí chystala navrhnout, aby miminka, pro které nejsou kolébky, poslaly do Domu svatého Ludvíka, kde by mohla spát se staršími osiřelými dívkami, když vtom zaslechly nějaký zvuk. Znělo to jako kotě, štěně, nějaký zraněný tvor. Byla to holčička, ani ne roční.

Protože se úřadující sestra k ničemu neměla, vzala Marguerite dítě do náruče. Dívenčina hlava se zdála obrovská; tělo bylo tak vyhublé, že Marguerite pod prsty cítila její vystouplé lopatky. Když Marguerite vzhledla, sestra už vstupovala do dormitáře, na holčičku se ani nepodívala. Marguerite si dítě prohlédla – šedé oči s modravými odlesky, jemné vlasy, jež se v oranžovém světle ložnice ukázaly být zrzavé. Nejdřív ji někdo odložil a pak tu na ni úplně zapomněli. Lidem, kteří umírali na pařížských ulicích, Marguerite pomoci nemohla. Ale Salpêtrière se od hlavního města lišila. V jejím městě mělo být o nevinátka postaráno, ať už Seina zamrzla, nebo ne.

Do sirotčince se druhý den vypravila znovu, i den nato. Když procházela špitálem, připomínalo jí to dobu, kdy jí bylo dvacet, dny strávené pobíháním mezi dormitáři. V padesáti osmi si říkala, že se do jeslí vrací zkontrolovat, zda je dobře postaráno o všechny děti, nejen o jednu konkrétní holčičku. Jako mladá úřadující sestra zakusila na vlastní kůži, že její moc má své limity: epileptička nakonec podlehne dalšímu záchvatu, třináctiletá prostopášnice bude příliš křehká, než aby přežila porod. Ale její instituce, její lidé dovedli zachraňovat.

Marguerite už holčičku nikdy neobejme. Stejně jako kdokoli jiný z jejích chovanců může být při příští návštěvě mrtvá. Pokřtili ji Charlotte z důvodu, který Marguerite nezná, a dali jí přízvisko Couturier, „Krejčí“, podle vyšívané látky, kterou svírala v pěsti v den, kdy ji přijali do Špitálu. Nic jiného se o ní Marguerite nikdy nedozví. Není to podstatné. Budoucností, jedinou, kterou kdy ona a ostatní sirotky měly, je Salpêtrière.

• • •

V dubnu jí úřadující sestry vzkázaly, že mají seznamy hotové. Z rostlin v Zahradě chudých mezi dvěma přeháňkami okapává voda; v ještě uzavřených poupatech lze vytušit žlutá a červená. Minulý týden se v lodích kostela svatého Ludvíka shromáždil zaražený zástup. Návštěvní místnost byla plná celý den. Čtyři dny po Velikonocích se Marguerite vydá do Domu svatého Ludvíka.

Ví, že mezi čtyřicítkou chovank seřazených v ložnici Charlotte nenajde. Nová vedoucí sirotčince dostala instrukce; Charlotte do Louisiany nepojede, její jméno na seznamu není. „Zrovna se vrátily od svaté Kláry,“ pošeptá jí nadšeně slečna Brandicourtová. „Tráví tam celé dopoledne až do tercie, učí se šít a vyšívát. Znají Bibli. Ty nejnadanější umí i číst a psát.“ Podpřevorka dál šeptá Marguerite do ucha, jako by ona, představená, sama denní aktivity sirotek nenaplánovala. „Samé cenné dovednosti pro naše kolonie,“ shrne mladá žena.

Marguerite si náhodně vybere jednu dívenku. Zeptá se jí, jestli je připravena odjet do Louisiany, a ačkoli se ozve jen jakési

zamumlání, hrdý výraz slečny Brandicourtové Marguerite potvrdí, co chtěla vědět. Poplácá dívku po paži.

Na posledním zasedání Kanceláře to královský prokurátor výslovně zdůraznil: ženy se musí přihlásit alespoň částečně dobrovolně. Nabídnou-li se samy, dodal pan Joly de Fleury, nebude nutné je během cesty poutat řetězy jako minule. Už žádné lukostřelecké hlídky placené Západoindickou společností, unášející z ulic hlavního města děti a tuláky. Minulý měsíc Pařížané, pobouření tímto zatýkáním, proti mississippským korouhvim povstali – a kolují zvěsti, že rozzuřený dav zabil několik lidí.

Ten obraz ji pořád pronásleduje. Z reakce obyvatel lze vytušit, že tak či onak vycítili to, čeho se Marguerite obává. Že zlato ukryté v louisianských řekách je možná jen oslepující odlesk slunce na hladině; že lesy té obrovské, nehostinné země jsou plné šelem tak divokých, že vás spolknou jako jednohubku.

Slečna Brandicourtová ji vyprovází ven; Marguerite splnila svou povinnost. Dívky ochrání jejich manželé. Naposledy se za sirotami ohlédne: uprostřed místnosti se Charlotte vrhne k jedné ze shromážděných chovanek. Je křehká, i na svůj věk. Má ostré, skoro drsné rysy, časem se jistě zaoblí. Zastrčí si pramen zrzavých vlasů za ucho, popadne za ruku světlovlasou dívku, otře si uslzené oči. Když se Marguerite zeptá slečny Brandicourtové, jak se daří malé Couturierové, mladé ženě ze rtů vyprchá úsměv. „Dnes ráno odmítla zpívat,“ řekne. „Otráslo jí, když se dozvěděla, že její jméno není na seznamu.“

Cestou k Domu pokání se Marguerite nemůže zbavit nepříjemného pocitu. Charlotte netuší, co na ně v Mississippi čeká; její líbezný hlásek by jí tam nebyl k ničemu. Netuší, že v Louisianě umírají vojáci hladu. Ani Marguerite o jejich zoufalství nevěděla, dokud nepřistihla dva členy Kanceláře, jak si během posledního zasedání rady špitálu ustaraně šeptají. O kolonii toho sice ví pramálo, ale nepochybuje, že Charlotte je ve větším bezpečí tady, v Salpêtrière.

V dormitáři Domu pokání se chovanky dál soustředí na svá klubíčka vlny. Všechny zdejší dívky už zhřešily, jejich blízcí je

sem poslali v naději, že tu najdou správnou cestu. Ty nejbohatší mají vlastní komnatu na druhé straně budovy. Dubnové slunce přikovává jejich stíny k podlaze; při pohledu na zem nelze říct, kde končí kolovraty a začínají jejich těla.

„Jsou tu skoro všechny,“ řekne zástupkyně.

Mluví nahlas, aby ji Marguerite slyšela přes rámus kol, ukáže prstem na několik dívek. Některé zvednou hlavy, jako by se jich dotkla.

Když procházejí hlavní chodbou, vysvětluje jí slečna Suivitová, že dostala žádost od rodiny jedné z chovanek, jedné z nejbohatších, momentálně ubytované ve vlastní komnatě.

„Jmenuje se Pétronille Bélangerová. Její matka mi píše, že už si ubytování brzy nebude moct dovolit.“

V takovém případě to znamená konec privilegií – už žádná vlastní postel ani svíce a dřevo pro vlastní krb. „Tak ji přesuňte sem, k ostatním,“ odpoví Marguerite s očima upřenými pod nohy, aby nezakopla.

Slečna Suivitová zaváhá.

„Mohl by to být problém,“ poznamená. „Ta žena je jiná. Bojím se, že mezi ostatní nezapadne.“

Úřadující sestra na ni upírá oči, jako by čekala nějakou reakci. Ale Marguerite nemá co dodat. Zamrká, pohlédne na prázdnou stoličku a nehybný kolovrat v zadní části místnosti a zeptá se, jestli někdo nechybí.

„Menuová dostala povolení vyjít si po večeři na dvůr,“ odpoví slečna Suivitová.

„Takže jste s jejím chováním spokojená?“

Úřadující sestra vzhledně. Kola se točí rychle, po stěnách tančí světelné odlesky.

„Byla jsem, dokud se dnes před katechismem nevypařila.“

„Ráda bych s ní mluvila.“

Žena, kterou Marguerite najde v cele Domu pokání, se pramálo podobá té, kterou potkala v březnu v Grande Force. Plet má méně matnou, zpod čepce, tehdy připláclého na oholené

hlavě, jí vykukuje kaštanově hnědá kudrlina. Vikýřem sem proniká sluneční paprsek a dopadá na její výrazné lícní kosti a do modrých očí.

Chovanka ji pozorně sleduje, jako by se snažila odhadnout pohyb nějakého zvířete. Marguerite se opře o zeď, rukou křechovitě svírá hůl.

„Víte, proč jste byla přijata do Domu pokání?“

Geneviève neodpoví hned. Sedí pod vikýřem, obrácená k rohu cely, kde hrstka ulepených potkaních mláďat noří růžové čumáky do povadlého matčina břicha. Geneviève promluví, aniž z nich spustí pohled:

„Protože Lucie d'Argenson umřela?“

Marguerite obtížně polkne. Málokdo si dovolí vynechat sestřin titul markýzy. Poslouchá, jak jí dívka vysvětluje, co jí Lucie slíbila: dokud bude živa, bude Geneviève hnít ve vězení.

„Ne,“ odpoví Marguerite, „ale těch, kdo by vás rádi viděli zavřenou v Grande Force, je víc. Jestli se znovu zachováte tak jako dnes, nezbyde mi nic jiného než takové rozhodnutí podpořit.“

Dívky v patře zpívají nešpory. Geneviève neodpoví, zadívá se na ni tvrdým, chladným pohledem. Marguerite se znovu opře o hůl. Doufala, že žena, za kterou bojuje, za to stojí. „V červnu vypluje loď do Mississippi,“ řekne.

Nemůže najít klíč, který jí ukázala nižší úřadující sestra.

„Chovejte se slušně ještě několik týdnů a třeba získáte místo na palubě.“

Geneviévin výraz na okamžik změkne, obrysy svalů pod kůží na krku zmizí. Marguerite už je na odchodu, když zaslechne Geneviévinu otázku:

„Copak o tom nerozhodujete vy?“

Neptá se zle; její tón Marguerite připomíná hlasy dětí, když se vyptávají, hlas Charlotte před lety – její upřímný zájem, když opakovala tutéž větu stále dokola, dokud se jí nedostalo odpovědi.

„Kéž by,“ odpoví Marguerite, už otočená zády.

Naposledy se ohlédne, než za sebou zavře dveře. Geneviève stojí na špičkách u vikýře, rukama šátrá po kameni, tvář jí zalévá slunce.

• • •

Jen jedinkrát poprosí slečna Suivitová Marguerite, aby ještě přišla do Domu pokání. Ale tentokrát se sejdou na druhé straně budovy, kde pobývají ženy z bohatých rodin – dívky, které to v hlavě nemají úplně v pořádku, které se chovají nezvykle nebo nevhodně a jejich blízcí je poslali sem, aby se tu léčily, modlily a přemítaly ve zlaté kleci. Slečna Suivitová opět zmiňuje Pétro-nille Bélangerovou. „Její matka si stále hraje na velkou dámu,“ řekne, „ale podle toho, co se říká, jí už dlouho nebude.“ Slečna Suivitová ztiší hlas. „Otec se usilovně snaží promrhat rodinné jmění ve hře.“ Marguerite ji následuje do patra. Konečně si vzpomene, co jí to slečna Suivitová vyprávěla – o dívce, která je jiná než ostatní, o neschopnosti rodičů dál platit byt a stravu.

Na první pohled na ženě není nic výjimečného. Vystoupilé klíční kosti zapadají do úzkých ramen, úzké černé obočí jí nad zelenýma očima kreslí dva dokonalé oblouky. Ale když se vzpřímí, všimne si Marguerite na její pravé tváři bílé pigmentové skvrny, která se jí táhne od čelisti až po koutek rtů a vzbuzuje v Marguerite chuť ji drhnout, dokud nezmizí. Chovanka sedí u krbu a sklání se nad herbářem.

„Jaké krásné barvy,“ poznamená slečna Suivitová a ukáže na vysušené okvětní plátky. „To jste natrhala sama, slečno Bélangerová?“

Žena na sestru pohlédne, jako by se dívala do plamenů. Otočí se k Marguerite, ukazováček stále položený na fialové květině. Když promluví, hlas má pevný.

„Chtěla bych odjet do Louisiany.“

Nic nedodá, znovu se zadívá do knihy, jako by už byla zase sama.

„Jak jsem říkala,“ poznamená úřadující sestra, když vyjdou na chodbu: „Bojím se, že mezi ostatní chovanky nezapadne. Když sem slečna Bélangerová přišla, skoro vůbec nemluvila,

ale její chování se výrazně zlepšilo.“ Sestra se na Marguerite usměje. „Poslat ji do Louisiany je nejlepší řešení. Není snad diskrétnost jednou z nejvýznamnějších ctností každé manželky?“

Marguerite si není jistá, jestli je zrovna „diskrétnost“ to první, co ji při pohledu na Pétronille napadne, a pochybuje, že tak slečna Bélangerovou označí její manžel v Mississippi.

„Připíšeme ji na seznam,“ odpoví a vyhne se slečně Suivitové pohledem.

Jde přes Mazarinovo nádvoří, sama, opatrným krokem.

Na rohu Dílny svatého Lva se lékárník se svými učni vyhýbá procházejícímu stádečku koz. Pod břízami švitoří holubi a vysloužilé sestry, které se chystají vrátit s košíky plnými bílého chleba do Domu odpočinku. Jestli se Pétronille Bélangerová nalodí na *La Baleine*, je Marguerite po pravdě řečeno jedno. Chce jediné: předat seznam panu Jolyemu de Fleury. Unavuje ji nést zodpovědnost za osud těch žen.

• • •

Jaro letos do Paříže vtrhlo tak náhle, že to působí až podezřele. Lišejník mezi stavebními kameny vysychá, zemědělci předvídají dobrou úrodu. Z kabinetu anatomie už zase uniká odporný zápach a chirurgové si stěžují, že musejí pracovat rychle. Dívky sloužící v nocležnách jsou shovívavější a rozdávají ubytovaným bledé jahody.

Marguerite si teplé počasí příliš neužívá. Před dvěma týdny ji slečna Suivitová naposledy požádala, aby Geneviève přesunuli zpět do Grande Force. Guvernantky jí vylíčily, jak bývalá vězenkyně některé chovanky fascinuje. „Špatný vliv,“ opakovala slečna Suivitová. Marguerite jí odpověděla, že Menuová zůstane tam, kde je; udržovat v dormitářích ticho je povinností sester.

Pokaždé, když někdo klepe na dveře její kanceláře, očekává Marguerite, že dovnitř vpadne rozzuřená Lucie, bude se chtít dát zavést do vězení a nařídí Marguerite, aby Geneviève poslala zpátky do cely. Ale je to zase slečna Baillyová – přišla si s ní promluvit o opilém strážném, dodávce léků, kterou je třeba

schválit, diplomech pro absolventy učitelského programu v Salpêtrière, o nevěrné hraběnce, již nedávno přijali do Domova svaté Dorotey.

Její soukromá zahrada je jediným místem, kde na tohle všechno dokáže zapomenout; za tři týdny už seznam odevzdá členům Kanceláře. Brzy už na Louisianu nebude muset myslet. Opře se zády o lavici. Už si ani nepamatuje, kdy tady takhle za soumraku odpočívala naposledy.

Pozoruje bílé a žluté květy zimolezu obrůstajícího branku, když se dřevěná klika pohne. Po nešporách si sem netroufá chodit ani slečna Bailliová. Marguerite natáhne ruku k holi, ale ještě než ji stihne uchopit, objeví se v zahradě štíhlá postava. Dívka má čepec naražený hluboko do čela, ale Marguerite pozná Charlottin špičatý nosík, její obličej plný pih mezi tisíci.

„Co tu děláte?“ zeptá se.

Branka za dívčinými zády je stále dokořán. Marguerite si ani nechce představovat, co by řekli kněží, kdyby cestou ze své zahrady zahlédli na dvoře představené děvče v šatech z hrubého sukna.

„Rychle, zavřete dveře. Pojdte blíž.“

Charlotte poslechne, posadí se na opačný konec lavice. Jarní nebe nad nimi je tak bledé, že se zdá skoro až bílé. V Charlottině tváři se nezračí sebemenší emoce.

„Zmeškáte kompletář,“ pronese Marguerite.

Když dívka neodpovídá, dodá:

„Nebudu se vás ptát, jak jste se dostala až sem.“

Charlotte se usměje. Vypadá polichoceně, je pyšná, že Salpêtrière tak dobře zná. Neměla by na to být hrdá, ale to ani Marguerite.

„Proč moje jméno není na seznamu?“

Důvody připadají Marguerite tak zjevné, že neodpoví hned. Podívá se na dívku, která rukama svírá okraj lavičky a pohupuje nohama. Nesmělá prsa rýsující se pod šaty působí mezi jejími dětskými ramínky nemístně. Pokračuje, ještě než Marguerite stihne cokoliv říct.

„Moji kamarádku, slečnu Jansonovou vybrali.“

Pohyb Charlottiných nohou se zrychlí.

„Až bude Étiennette pryč, zůstanu tu sama.“

„Ne, v Salpêtrière nebudete nikdy sama.“

„Budu sama,“ zopakuje Charlotte tišeji.

Marguerite se zhluboka nadechne. Salpêtrière je její domov, její rodina. Ale když tu dnes sedí vedle dvanáctileté osiřelé dívenky vystrašené představou, že bude opuštěna, dokáže Marguerite myslet jen na svou sestru, na svou vlastní samotu. Chtěla by Charlotte říct: Nebojte, jsem tady já. Ale navzdory tomu, čemu se celé ty roky snažila věřit, si uvědomuje, že tady – ani jinde – nikdy doopravdy nebyla.

„Prosím vás,“ slyší naléhat Charlotte. Nad stromy se hrdličky potopí do nebe. „Copak do Louisiany pošlete raději trestankyni než mě?“

„Dovolte?“

„Slečna Brandicourtová tvrdí,“ odpoví Charlotte, „že pro-težujete nějakou ženskou z Grande Force.“

Marguerite se dívence podívá do očí. Neví nic, leda něco, co jí vyslepičila nějaká upovídaná sestra.

„Říkala, že prý jedna bývalá vězenkyně...“

„Osud Geneviève Menuové není vaše starost,“ přeruší ji Marguerite.

Slonovinová rukojeť hole ji studí do prstů. Kdyby teď před ní stála vedoucí Domu svatého Ludvíka, s radostí by ji vyhodila.

„Teď musíte zpátky,“ dodá. „Sestry vás určitě hledají.“

Charlotte vysekne škrobené pukrle. Když se zvedá, tvář má zkroušenou smutkem. Marguerite sleduje dívenku, jak prochází zahradou. Její popraskané rty působí drsně; srdce jí poskakuje v hrudi.

„Dávejte na sebe cestou pozor.“

Hlas má ale úplně vyšeptalý a neví, jestli ji Charlotte slyšela. S výjimkou situace, kdy je doprovází někdo z personálu, nemají chovanky povoleno opouštět budovy a Marguerite už vícekrát zahlédla, jak špitálem po setmění bloumají opilí učni. Ví však,

že Charlotte bude rozumná. Důvěřuje jí. Nemá na vybranou. Až Charlotte odjede do Mississippi, bude si muset poradit sama.

• • •

Třetí květnovou sobotu má Marguerite seznam pro Kancelář hotový. Slečna Baillyová, stojící před kočárem, se jí ptá, jestli nic nezapomněla; Marguerite jí nevěnuje pozornost. Její podřízená na ni poslední dobou nějak moc dohlíží. Koně už vyrazili k Polní bráně a kupy dříví i řemeslnické dílny na dvoře svatého Ludvíka nechali za sebou. Mezi sametovými závěsy je nebe tak modré, že působí ploše, vzdáleně. Tento týden se u předsedy parlamentu schází rada ředitelů. Marguerite si z těchto schůzí nikdy nedělala hlavu, ale dnes cítí, jak se jí stahuje krk. Její hrdlo je slepá ulička, v níž se zasekává dech. Přítomno bude sedm ředitelů špitálu, královský generální prokurátor, pařížský arcibiskup a policejní generálporučík – Lucii syn. Společně prostudují seznam, který jim Marguerite předá, a budou ho muset schválit. Marguerite se rozvalí na sedadle. Kůže na krku se jí třese v rytmu koňského klusu.

Během let začala Marguerite Paříž považovat za druhou Salpêtrière, rozlehlejší, chaotičtější, nevladatelnou. Pokaždé, když opouští špitál, cítí se nejdřív ztracená ve venkovské krajině – dva mlýny uhnížděné nad Seinou, zámek Bicêtre se svým chorobincem a za nimi několik domků roztroušených mezi poli, osady Ivery a Vitery. Teprve když kočár projede kolem koňského trhu a vnoří se do předměstí svatého Viktora, má skutečně dojem, že vjíždí do hlavního města. Podél cesty nesou pradelny v nůších s prádlem pach řeky. O něco dál, naproti špitálu Pitié, pučí Královská zahrada a botanikům se podrážky boří do bláta; dobře oblečení muži si razí cestu ke královským laboratořím. Vůz drkotá ulicí Saint-Victor, mine kanovníky od svatého Augustina i jejich opatství a zamíří k náměstí Maubert.

Zrovna se koná poprava a Marguerite se instinktivně přitiskne zády k sedadlu. Kat už dává pokyny pomocníkovi, který stojí

u paty plně obsazených šibenic; dav kolem kočáru zhoustne, mezi záclonkami se střídají tváře, šilhavá žena nese košík plný sklenic medu a ořechového oleje, mužsky hranatá ramena se jí ohýbají pod koženými řemeny. Vzduch proniká Marguerite v suchých poryvech mezi rty. Na vteřinu si představí, že už je na zpáteční cestě, zase v Salpêtrière, kde sama rozhoduje o tom, kdy dav rozptýlit a kdy ho nechat být.

Otevře oči. Pod nohama jí teče řeka. Kočár přejíždí přes most, mezi dřevěnými domky probleskuje zelenkáva voda; nějaká žena zakřičí „Pozor!“ a vyleje nočník. Blízko pravého břehu řeky přepadne chlapec do rozbitých vajec, prsty na nohou zabředává do lepkavé žluti. A pak Notre-Dame, žádá katedrály ježící se podpěrami, napojujícími se na klenbu jako žebra nějaké nestvůry. Už jen poslední lávka a bude v cíli – ulici Saint-Louis. Chrliče nad její hlavou otvírají chřtány dokořán, jako by chtěly pohltit letní oblohu.

V salonku hraběte z Avaux už jsou všichni muži na svých místech.

„Jaké potěšení vás opět potkat, madam.“

Marguerite měla pana Jolyho de Fleury vždycky ráda. Tvrdé prokurátorovy rysy kontrastují s jeho mírnou povahou: za dvacet let Marguerite nikdy nezažila, že by se přestal ovládat. Také působí, jako by úplně zapomínal na Margueritin věk. Často o ní mluví v budoucím čase, dělá plány, jako by Marguerite měla žít déle než samotná Salpêtrière, a ne naopak.

„Prosím, posadte se.“

Hosté jsou příliš pohroužení do hovoru, než aby si jí všimli. Snadno identifikuje Luciina syna, hraběte z Argensonu – stejně snědého a necitelného jako jeho otec, s týmž vystupováním muže zvyklého na moc. Mluví naléhavým tónem, kritizuje Mississippskou společnost, akcie nakoupené po stovkách od Ústřední banky na ulici Quincampoix. Jeden z ředitelů začne vypočítávat všechny úskoky, jejichž prostřednictvím John Law, Skot, kterého král jmenoval generálním kontrolorem financí,

zneužívá důvěry akcionářů a vede je se svými papírovými penězi k bankrotu. Nový policejní generálporučík pomalu přikyvuje; Marguerite odjakživa obdivovala ten shovívavý pohled, jímž její synovec obdaří svůj protějšek, než na něj spustí jednu ze svých britkých tirád. Tentokrát jeho odpověď neslyší. Hrabě z Avaux křičí nejhlasitěji ze všech: zapřísahá se, že parlament výnos z minulého týdne napadne a k finanční krizi nedorazí. Nikdo ho neposlouchá.

„Mississippi, jak nám ho vyličil pan Law, neexistuje,“ prohlásí jeden z ředitelů.

„Obávám se, že bude muset. Naše drahá představená sepsala jména dívek, které se za našimi krajany brzy vypraví.“

Marguerite vstane. Muži se na ni zadívají, kolem krku se jim vlní paruky. Když se skloní nad seznamem, tuhé límce se jim zaryjí do povislých tváří.

„Snad budou stát za víc než ty zkažené nešťastnice, které jsme převáželi minulý rok. Horší už to být nemůže.“

„Aspoň jsou mladé.“

„Kdo s nimi pojedje?“

„Asi sestry.“

Několik listů papíru cestuje z ruky do ruky. Na stropě si múzy předávají vavřínové věnce a jablka ostře rudé barvy.

„Dost žen na to, aby to ty ničemy přimělo zůstat, kde jsou.“

„Uvidíme, kolik z těch děvčat přežije plavbu.“

„Cesta je to dlouhá.“

„Velice dlouhá.“

„A nebezpečná.“

„Ale slečna Pancatelinová určitě vybrala ty nejhouževnatější a nejctnostnější adeptky, tím jsem si jistý.“

Seznam doputoval k panu z Argensonu. Jméno Menuové je první na druhé straně. Marguerite odvrátí pohled. Říká si, jak moc je její synovec zasvěcen do Luciiných pletich. Když sklopí oči, nevidí cherubíny vytkané na koberci. Vidí sebe samu jako dítě, jak se zoufale snaží zachytit chůvin pohled, zatímco její upovídaná sestra mluví a mluví. V Marguerite dál přetrvává ta

touha mlčet i mluvit, zůstat stát i utéct. Synovec předá seznam svému sousedovi.

„Vypadá to slibně,“ prohlásí.

Marguerite čekala, že ji teď tváře přestanou pálit, ale ještě pořád se jí v korzetu špatně dýchá. Seznam přistane na hromádce dokumentů, brzy ho schválí regent – to už bude pouhá formalita.

Jeden z ředitelů na opačné straně stolu načne téma financování provozu špitálu. Generální advokát slibuje velký dar od krále v nadcházejících měsících. Schůze pokračuje. Diskuse k Marguerite doléhá jako z dálky. Myslí na Lucii, na to, jak ji po vyučování prosila, aby jí pomohla s nějakou četbou nebo s úkolem – a na to, jak jí dělalo dobře nebýt sama, mít sestřinu pozornost alespoň na několik minut.

• • •

V den odjezdu zalévá Paříž vedro jako voda potopený koráb. Venku se nepohne ani lísteček. Salpêtrière vypadá jako namalované kulisy. V dílnách a manufakturách pohánějí trhané pohyby kola a látky; košile tmavnou potem, ohnuté rukávy vsakují vlhkost ze spánků. Trh na nádvoří svatého Ludvíka zeje prázdnotou, ale pach nasolených ryb, muškátu a vojtěšky proniká pod zavřenými dveřmi. Ze stájí vytáhli ven vozy. Ze zápraží ředitelství Marguerite pozoruje podkoní, jak zapřahají koně. Slečna Baillyová jí několikrát zdůraznila, že není rozumné čekat venku, že ve své kanceláři bude mít chládek. Marguerite ji poslala pro židli. Trvá na tom, že se rozloučí. V nehybném červnovém vzduchu koním kolem očí bzučí mouchy.

Dívky se přesouvají v jednom velkém kompaktním zástupu. Marguerite je ještě nikdy neviděla všechny pohromadě. Nejspíš dostaly přísné rozkazy, protože přes dvůr krácejí mlčky. Ale všimne si rychle vyměněných pohledů, šepotu neseného těžkým vánkem. Poznává Pétronille Bélangerovou, tu ženu se skvrnou na tváři, kráčí pomalu před skupinkou dívek ze sirotčince. Následuje Charlotte, ruku v ruce se svou kamarádkou

Étiennette Jansonovou. Marguerite odvrátí zrak. Doufá, že se rozhodla správně. Nepřála si, aby Charlotte do Louisiany odjela. Ale ani Marguerite neměla původně pracovat v Salpêtrière.

Geneviève Menuovou dlouho hledat nemusí; jediná žena už se opírá o dřevěné latě vozu a otáčí se čelem ke vchodu do budovy. Mhouří oči v teplém světle. Odsud může být Marguerite čímkoli, co chce Geneviève vidět – nejasnou siluetou v chodbě, kam už bílé sluneční světlo nevstupuje, důvěrně známou postavou ve stínu kamenů, starou ženou opřenou o příliš úzké křeslo. Marguerite se snaží nemyslet na chvíli, kdy se koně dají do poklusu směrem k východu a ona bude muset požádat o pomoc slečnu Baillyovou, aby se dostala do patra. Prozatím je na cokoli příliš horko. Ještě má čas si namlouvat, že jen ona smí rozhodovat o tom, kdo musí v Salpêtrière zůstat a kdo ji smí opustit. Ještě má čas se dívat, jak její dívky odjíždějí.